

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83383,Roszkowski-Waclaw-Andrzej-Remigiusz.html>
2022-10-06, 12:31

Roszkowski Waclaw Andrzej Remigiusz

Roszkowski Waclaw Andrzej Remigiusz (1 X 1886, Broszków, Siedleckie – 3 VIII 1944, Warszawa), zoolog, muzealnik. Syn Jana, dzierżawcy majątków, i Józefy z domu Sawickiej.

Uczył się w II Gimnazjum Męskim w Warszawie (do 1905), a później w Gimnazjum P. Chrzanowskiego tamże (do 1907). Studia przyrodnicze rozpoczął na UJ w Krakowie (1907–08), a następnie kontynuował je na uczelniach Fryburga i Lozanny (1908–13). W 1913 uzyskał doktorat w uniwersytecie w Lozannie na podstawie rozprawy *Contribution à l'étude des Limnées du Lac Léman* (1914). W czasie studiów zetknął się z Tatrami (później uprawiał taternictwo), a także jeździł nad Morze Śródziemne, ponieważ interesował się fauną tego zbiornika. Pierwsze spostrzeżenia naukowe ogłaszał od 1910, głównie w warszawskim „Wszechświecie”.

Po powrocie do kraju pracował w Stacji Rybackiej w Rudzie Malenickiej. Był także asystentem Pracowni Zoologicznej TNW, z której ramienia badał faunę Ojcowa. Służył w Pierwszej Brygadzie Legionów (do jesieni 1914). Powrócił do Warszawy i niebawem z K. Demelem udał się do Stacji Biologicznej w Murmańsku. Z powodu odciętej drogi do okupowanej przez Niemców Warszawy udał się do Piotrogradu, gdzie pracował w różnych instytutach Akad. Nauk, prowadząc m.in. badania na Krymie (1916), w Japonii (1917) i Tyflisie (1917–18). Stamtąd wrócił do Warszawy.

W okresie międzywojennym pracował początkowo w Pracowni Zoologicznej TNW, a później w UW w zakładach zoologicznych, odbywając uzupełniające studia w uczelniach Lwowa i Drezna. Habilitował się na UW w 1925 na podstawie rozprawy *Z badań nad otułką (Amphipeplea Nilss)*, po czym jako profesor nadzwyczajny prowadził Katedrę Anatomii Zwierząt Domowych tej uczelni; od 1928 był także

profesorem zoologii ogólnej i systematycznej Wolnej Wszechnicy Polskiej.

W 1929–35 kierował Państwowym Muzeum Zoologicznym (także na przeł. 1936 i 1937), odbywał jednocześnie wyprawy badawcze do Egiptu (1930–31), Brazylii (1931–32) i in. Był wówczas również redaktorem czasopism specjalistycznych „Annales Musei Zoologici Polinici”, „Fragmenta Faunistica”, „Acta Ornithologica”. Od 1935, jako profesor zwyczajny, kierował Katedrą Zoologii Systematycznej i Morfologicznej UW. Czynny w tajnym nauczaniu. Został zamordowany przez Niemców w czasie powstania warszawskiego.

Był zwolennikiem koncepcji F.A. Forela dostosowywania się fauny wodnej do warunków istniejących na różnych głębokościach. Interesował się gatunkami reliktowymi na dalekiej Północy, w obszarach zlodowaconych w plejstocenie w południowej Syberii oraz w grupach górskich Kaukazu. Wskazywał na komplikacje w rozwoju gatunków spowodowane warunkami ich bytowania. Ujawniał przykłady świadczące przeciw wagnerowskiej koncepcji wędrówki kontynentów. Przy tym wszystkim, miał szerokie spektrum zainteresowań faunistycznych, co zresztą pozwalało mu podejmować także zabiegi o ochronę gatunków. Wykorzystywał do tego wiedzę z zakresu filogenezy, zoogeografii i ekologii.

R. ogłosił ok. 200 publikacji, z których 23 dotyczyły biologii błotniarek (*Limnaeidae*). Część z nich o gatunkach bytujących w jeziorach, m.in. *Sur l'origine des Limnées du Lemman* (1922, gdzie zresztą wykorzystał obserwacje z Murmańska i Jeziora Ohrydzkiego). W artykułach *O budowie pochewek prącia u błotniarek (Limnaeae Lam.)* i *The Structure of the Prostate of the Limnaeidae* (1926) poddał analizie okazy nie tylko z Alp, ale także z okręgu Donieckiego, Jeziora Ohrydzkiego i in., prostując nieściskość poprzedników. W formie syntetycznej przedstawił te problemy w artykule *Rodzina Lymnaeidae a zoogeografia* (1926).

R. ogłaszał artykuły o różnych grupach zwierzęcych. Wyliczono, że 25 z nich dotyczyło malakologii, a 4 – hetpetologii. Wyraźnie specjalizował się w badaniach

specjalistycznych. To samo dotyczy obszarów badań, które na ogół prowadził osobiście w różnych regionach Europy, gdzie interesowały go także ptaki (np. *Chionea lutescens* Lundstr. w *Tatrach Polskich*, 1925). O faunie Tatr i okolic Ojcowa pisał również w innych publikacjach.

Zajmował się również zagadnieniami muzealnictwa zoologicznego (m.in. sprawami działu przyrodniczego w Muzeum Tatrzańskim w Zakopanem), organizacją badań zoologicznych, nauczaniem zoologii (uczestniczył jako autor w *Poradniku dla samouków*), a także ochroną przyrody (rozdział w książce z 1932 *Skarby przyrody* poświęcony gadom i płazom). Autor opracowań popularnonaukowych, w tym książki *Na „Darze Pomorza” przez Atlantyck. Relacja przyrodnika* (1934).

Współpracownikami R. byli m.in. F. Feliksiak, T. Jaczewski, S. Dzubałtowski.

Członek wielu specjalistycznych polskich organizacji naukowych, w tym TNW, Polskiego Tow. Przyrodników im. Kopernika, Polskiego Tow. Zoologicznego. Od powstania w 1929 przewodniczący Oddziału Warszawskiego Ligi Ochrony Przyrody.

PSB (S. Feliksiak); SBP (S. Feliksiak); Łoza; Słabczyńscy; Śródka.

Z. Radwańska-Paryska, W.H. Paryski: *Wielka encyklopedia tatrzańska*, Poronin 2004.

Zbigniew Wójcik